

Власенко О., Кривенко І. Чехи на Волині: історія та сучасність: збірник наукових праць / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. –178 с. (С.150-155)

ПРОЕКЦІЯ ЧЕСЬКОЇ ОСВІТИ НА УКРАЇНСЬКЕ ПІДҐРУНТЯ

В Україні триває активний процес реформування освіти, в тому числі і вищої. 1 липня 2014 року був прийнятий Закон України «Про вищу освіту». Основою нового закону є ідея університетської автономії, насамперед, в академічній, організаційній та фінансовій сферах. Кінцевою метою якого є підвищення якості підготовки спеціалістів.

У 1998 році у м. Болоньї європейськими міністрами освіти була підписана спільна декларація про єдині засади розбудови системи вищої освіти у Європі. Болонський процес спрямований на формування єдиного відкритого європейського простору у сфері освіти, впровадження кредитних технологій на базі європейської системи трансферу кредитів, стимулювання мобільності і створення умов для вільного пересування студентів [1, с.12].

Україна теж стала учасницею Болонського процесу. У 2005 році в Бергені Болонську декларацію підписав міністр освіти України [1, с.78]. Проте, щоб входження України до Болонського процесу стало дієвим, треба провести серйозні реформи в галузі освіти. Українська вища освіта відрізняється від європейської. Основними недоліками української системи, згідно з Національною доктриною розвитку освіти (2002) є:

- підвищення якості освіти, здійснення моніторингу ефективності діяльності освітньої системи на національному рівні;
- децентралізація управління освітою шляхом розширення державно – громадського партнерства у соціальній сфері;

- структурна перебудова освітньої системи відповідно до потреб забезпечення неперервності освіти;
- формування готовності вчителів та навчальних закладів до інноваційної діяльності;
- розвиток ринку освітніх послуг; розширення міжнародного співробітництва, моніторинг та використання інноваційних ідей зарубіжного досвіду в сфері освіти тощо [4, с.23].

Для створення сучасної та конкурентоздатної освітньої системи необхідно вивчити досвід інших країн, у першу чергу своїх сусідів, що випередили нас у своєму розвитку. Чехія здобула вершин у реформуванні освіти. Напрацювання чеських освітян стали прикладом для запозичення досвіду, тому Україна для того щоб модернізувати галузь освіти має ознайомитися із системою Чехії та проєкціювати її на свій ґрунт.

В Чехії, на відміну від України, кожний навчальний заклад має автономію. Тому навчання в різних вузах (і навіть на факультетах одного вузу) може сильно відрізнятися по багатьом параметрам. Але існує ряд загальних особливостей, прийнятих у більшості вузів[3, с.16].

Всі чеські вузи проводять ознайомлювальні тижні для першокурсників, на яких студентам дають всю інформацію про систему навчання й правила факультету.

У чеській освітній системі існує три форми навчання:

- очна форма (суть якої полягає в тому, що студенти відвідують навчальний заклад 5 разів на тиждень, однак, передбачає чималу частину самостійного навчання поза заняттями);
- комбінована форма (навчальний процес триває лише 2 дні на тиждень, і підходить тим, хто сконцентрований на роботу);
- заочна форма (містить у собі регулярні, але рідкі

відвідування вузу й домашні завдання).

Найпоширенішою формою навчання є очна форма. Заняття можуть мати форму лекцій, семінарів і проектних робіт [3, с.14].

Розклад занять часто може бути частково визначено самим студентом. Відповідно до плану навчальної програми студент може сам розподіляти порядок здачі предметів, вибирати час занять і навіть викладача.

Навчання засноване на особистій зацікавленості студента, тому контроль за відвідуванням не здійснюється. Звичайно, при постійних пропусках не можна розраховувати на гарні результати наприкінці семестру.

Так, як і в Україні в Чехії навчальний рік у вузі ділиться на два семестри, після закінчення кожного з яких здається сесія, тобто ряд заліків і іспитів. Після кожної сесії студенти мають можливість відпочити на канікулах.

Кредитна система прийнята в більшості вузів Чехії. Суть якої полягає в тому, що кожний предмет має кредитний еквівалент, тобто міру проведеного студентом часу за вивченням певного курсу. Після одержання встановленого програмою кількості кредитів студент одержує диплом і випускається з вузу.

Вузи в Чехії діляться на університети, інститути й академії. За Законом про вище утворення університетами мають право називатися тільки ті вузи, які підготовляють кандидатів і докторів наук. До академій ставляться вузи, що дають вище утворення в сфері літератури, культури й мистецтв[2, с.15].

Вступ в чеські державні вузи виробляється на базі загального конкурсу. Після проходження всіх щаблів іспитів приймаються абітурієнти, що зайняли провідні місця відповідно до загальної кількості балів. Чеська освітня система не обмежує кількість поданих заяв, тому абітурієнт може одночасно надходити на кілька спеціальностей або в кілька вузів. Залежно від

спеціальності й вузу іспити можуть мати наступні форми: тест, усний іспит, есе, задача домашніх робіт або списку прочитаної літератури. Всі іспити (крім екзаменів з іноземних мов) проходять чеською мовою [2, с.12].

Структура освіти в Чехії є такою:

- бакалаврат (цей ступінь тривалістю 3 (рідше 4) року є основною базою вищого утворення й дає студентові основні знання по обраній спеціальності. По закінченні програми випускникові присуджується звання «Бакалавр» і видається диплом про вище утворення по програмі бакалаврату. Більшість випускників не зупиняється на отриманому ступеню й продовжують навчання на магістерських програмах);

- магістратура (магістратура є продовженням програм бакалаврата. На цьому ступеню студент вибирає більше точну спеціалізацію в обраному напрямку. Програма звичайно займає 2 (рідше 3) року). Випускник програми стає «Магістром». Закінчивши магістратуру, більшість випускників починають трудову діяльність. І тільки ті, хто хоче присвятити себе науковій й освітньої діяльності по обраній спеціальності, продовжують навчання на докторських програмах);

- докторантура (цей щабель створений для тих, хто хоче стати фахівцем вищої категорії по своїй спеціальності. Основою докторської програми є наукова діяльність із написанням наукової праці).

Шляхом аналізу проведення освітніх реформ у Чехії можна зробити висновок, що їх досвід є прийнятний для України. Визначено ті принципи та механізми реформування системи освіти, які можуть бути застосовані в нашій країні за відповідних умов. Насамперед, йдеться про принцип усвідомлення пріоритетності самореалізації особистості у процесі навчання впродовж усього життя.

Література

1. Біла О. Г. Вища освіта України і Болонський

процес: навч. посіб. — Л.: ЛКА, 2009. — 96 с.

2. Ващенко О. О. Сучасна вища економічна освіта в Чехії та Україні: теоретичні засади і практичний досвід // Наукові записки Києво-Могилянської Академії. — 2005. — Т. 47: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. — С. 14-17

3. Основні засади розвитку вищої освіти України: навч.-метод. посібник / І.О. Вакарчук (ред.). — К. : Вид – во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. — 172 с.

4. Про Національну доктрину розвитку освіти / Указ Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002.

5. Український вищий педагогічний інститут імені М.Драгоманова в Празі // Хроніка 2000. — 1999. — № 29 — 30. — С. 160 — 191